

Полігон (скорочено)

Олесь Гончар

Сонце повільно заходить за обрій, ледь помітними променями торкаючись до степу — безшумного, завмерлого, вкритого ракетами та тишею, що іноді переривається приголомшуючими для свідомості вибухами. "Безжиттєве, несправжнє, примарне усе тут: і біленькі реактивні винищувачі, що розпластано припишкли серед трав, — то вже такі літаки, що з них вийнято душу і нікуди вони не полетять; і судно, що бовваніє на морі, — те судно нікуди не попливе; і чорні грузовики польових радіостанцій, що ген-ген темніють, розкидані по степу між ракетами, — вони так і темнітимуть день за днем на одному місці, бо вони несправжні; і самі ці обеліски-ракети — це тільки мішені, це тільки вміло поставлені кимось у цих безлюдних просторах макети бойових ракет".

Дуже рідко буває так, що щось інше порушує тишу, окрім цих звуків розриву бойових снарядів, але буває. Так, сьогодні на полігон приїхав автомобіль, з якого вийшов чоловік, що здалеку теж здавався лише макетом людини, і піднявся на курган. Хто знає якими думками він був сповнений у той вечір, що турбувало його свідомість... Можливо, ніхто, окрім нього самого.

На кургані стояв Уралов — начальник полігону. Раніше усе життя цього чоловіка було присвячене небу та авіації — він був професіоналом своєї справи, справжнім льотчиком, але остання медична комісія перевела Уралова на наземну службу. Як тільки чоловік не намагався переконати лікарів, навіть долучив до цієї справи свого друга-генерала, якого випадково зустрів у коридорі штабу, щодня проходив інших військових лікарів — усе було марно. Коли навіть у Москві йому ніхто не зміг допомогти, чоловік сів на автобус до аеропорту, де зустрів трьох молодих людей — хлопця та двох дівчат. Одна з них подивилася на нього та засміялася. Можливо, в неї просто був вдалий настрій чи її друг розповів якусь цікаву історію, чи вона просто раділа сонцю, але Уралову здавалося, що вона знає про нього, про його невдачу і тому насміхається. Але він знову зустрів молодих людей вже в самому аеропорту і тепер, поглянувши на чоловіка, троє помахали йому, ніби бажаючи вдалого перельоту і намагаючись підійняти його настрій: "І по-думалось тоді, яку велику підтримку можуть подати людині в такому, як у нього, душевному стані зовсім не відомі тобі люди, троє добрих сердець, троє душ, з якими ти, певне, назавжди розминешся в океані людства".

Повернувшись додому, розповів про наземне переведення дружині — вона його не підтримала. Жінка не захотіла змінювати звичні їй комфортні умови на життя у казармі і Уралов був змушений поїхати на полігон сам. Попри те, що він сумував за небом та польотами, чоловік був солдатом і залишався військовим у будь-яких умовах: "Так, я солдат. Якщо треба тут — буду тут. Якщо з льотчика треба стати кротом підземельним — стану кротом. А каже Вітчизна: снарядом стань — стану снарядом, ракетой стану, чорт візьми! "

Служба йшла дуже монотонно: почути неофіційні розмови громадських людей не

вдавалося, а самі військові були до них не схильні, навкруги був лише степ в жовто-багряних кольорах і Уралов, що полюбляв малювати, на полігоні закинув цю справу — однотонність та однотипність оточуючої природи не надихала та і роботи було багато. Тепер усі справи від малих господарських турбот до військових доручень були покладені на Уралова.

Якось їздив у справах у місто, а повертаючись назад повз елеватор, зупинився біля криниці попити води. Там відбулася його перша зустріч із Галею — дуже привабливою дівчиною із такими рисами обличчя, які часто описують у віршах та піснях. Смаглява, з чорними бровами та живими очима, на яких Уралов помітив сліди сліз. Так і було, Галя нещодавно плакала, бо посварилася із свекрухою, що відправила її торгувати — для жінки це було принизливо, ще не так давно вона була комсомолкою, працювала із дітьми, а тепер мусила стати перекупкою. Вона сподівалася знайти захист у чоловіка, але той лишень поглузував над нею у компанії своїх друзів. Уралов хотів забрати її з собою, але погодилася вона лише після другої зустрічі. Повезла показати свого нового чоловіка батьками у своє рідне село — Уралов їм сподобався, тільки звернули увагу на те, що він рідко посміхається, але він все ж таки військова людина.

Стали жити разом у казармі. Чоловік переживав, щоб вона не засумувала тут і не нудьгувала. Хоч тут і були мінімальні розваги у вигляді бібліотеки та екрану для кінофільмів, тиша навкруги могла навіяти сум. Також для розваги Уралов іноді водив свою кохану на вишку — спостерігати за вибухами. Але Галя і без того була задоволена своїм новим життям на полігоні.

Згодом чоловіка перевели на інший приморський полігон, де вибухи лунали частіше, але земля була родюча, тож Галя захопилася землеробством. Усі військові дивувалися власному врожаю і були вдячні жінці. Минув час і у сім'ї народилась донечка Оленка, яку всі ласкаво та ніжно називали володаркою полігону. Дитина стала для них відрадою, найціннішим подарунком долі за всі минулі невдачі. Проте не лише для батьків, народження Оленки стало подією для усіх військових полігону — всі любили її та раділи її присутності.

Кожного вечора сім'я виходила на прогулянку і з цієї процесії можна було малювати картини — настільки щасливими вони виглядали. Уралов дещо шкодував, що на полігоні немає дитячих розваг, яких, на його думку, потребувала донечка, але їх дівчинці замінили ракетні установки, спортивна атрибутика військових та радіолокатор, встановлений на кургані. Часто під час цих прогулянок, Уралов любив описувати їх майбутнє. Спостерігаючи за напівзруйнованою чабанською хатою, він жартував, що коли Оленка підросте, тут, на місці полігону, буде відновлена чабанська ера, а він сам буде старшим пастухом. Галя сміялася і всі разом поверталися додому.

Життя було б ідеальним, якби не ночі. Як тільки полігон поринав у сон, Оленка заходила неймовірним плачем, аж задихаючись від крику. Будь-які спроби вгамувати донечку були марними. На ранок все налагоджувалось, але вночі дівчинка буквально боролася за життя. Уралов не міг знайти собі місце від переживанням і привозив все нових і нових лікарів кожного разу, але вердикт усіх був однаковим: дівчинка здорова

і з часом такі напади зникнуть.

Однієї ночі, коли крик доньки вже зводив батьків з розуму від безсилля, чоловік сів у машину і поїхав до баби Чабанихи, що мала славу знахарки. Не знаючи нічого, окрім імені та загальних рис, він знайшов її та вмовив поїхати з ним. Коли стара оглянула Оленку, то промовила, що "це не "ураз" і не "младенчеське" і що немає в неї від цього ніякого зілля, просто, на її думку, не підходить дитині це місце, не для неї такі цяцьки та гуркіт...". Так, вночі Уралов, що перебував на КП, був наляканий дзвінком від дружини, що в сльозах попросила повернутися додому, бо Оленці дуже багато. Коли чоловік приїхав, дівчинка вже не дихала.

Наступного дня весь військовий склад був у жалобі — це була перша смерть на полігоні. Ніхто навіть не знав як побудувати домовину. То був день цілковитої тиші, вибухів не було. Поховати дівчинку вирішили на кургані, де раніше стояв радіолокатор, який маленька дуже любила. Тепер замість нього там буде могила маленької дівчинки.

Попрощатися з Оленкою вийшов весь полігон — всі були засмучені такою раптовою смертю їх ясочки. Уралов та Галя були вбиті горем. Чоловік боровся із бажанням від злості розтрощити усе, що бачить. Тепер, все навкруги нагадувало йому про доньку і, прокидаючись серед ночі, він бачив її перед собою. Подав прохання про переведення його на інше місце служби — куди завгодно, аби не залишатися там, де він всюди бачив доньку.

Сьогоднішня поїздка на курган була прощанням чоловіка з полігоном, з донечкою, з минулим. Згадав, як маленьким хлопчиком захоплювався полюванням і, взявши рушницю діда, вчився стріляти. Як же давно все це було... Як давно відбувся його перший виліт.. Мабуть, у минулому житті. Тепер він стояв на кургані, де була похована його донька, і думав про долю, про те, як же так сталося, що так рано пішла з життя Оленка. В цьому, певно, була і його провина — він згадав слова баби Чабанихи, що це місце не підходить для дівчинки. Чи все він зробив для її порятунку? Ця думка не залишала його.

Раптом почув звук дзвіночка, що супроводжував отару під керівництвом чабана Горпищенка. Останній помітив Уралова і зав'язав розмову. Уралов поцікавився навіщо треба музика і яким інструментом користується чабан. Горпищенко розповів, що музика тримає овець у купі, а інструмент — це тронка, уламок старої гільзи, а проте видає такий приємний звук. Чабан запитав чи дійсно чоловік йде з полігону? Уралов підтвердив, що весь полігон переходить на іншу локацію. Чабан передав вітання від свого сина йому та дружині, а про те, що Петро просив передати привіт і Оленці, змовчав — він відчував, що торкатися цієї теми ще рано. "Та хоч і мовчить він, але душа його сповнена співчуття до Уралова, вся вона проймається зараз горем його, бо в тій драмі на полігоні було щось таке, що торкалось не тільки Уралових, а чимось глибоко торкнуло тут душі багатьох людей". Зустрічаючи на своєму життєвому шляху інших людей, Грищенко усім буде розповідати історію про маленьку Олену, що радувала усіх лише своїм існуванням і від посмішки якої ставало тепло на душі.

Уралов просидів на кургані до ранку, зібравши на себе усю росу. Здалеку він

побачив жіночу постать, що прямувала до нього. Галя несла букет свіжих польових квітів на могилу до доньки. Вона так і знала, що її чоловік тут. Бідолашний її коханий... Жінка забрала його додому. Там він повідомив її, що полігон згортається і переходить на нове місце.

За курганом Оленки сходило сонце.